

TORONTÁL

Ára
1
Din

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Vel Bećskerek, Obiljeva (Zápolya) u 1
Telefonszámok:
Szerkesztőség 281 Kiadóhivatal 21
Sürgőnycim: Torontál, Veliki Bećskerek

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő:
Dr. MARA JENŐ

Az előfizetés ára:
Egész évre 300 D | Negyedévre 75 D
Félévre 150 D | Havonta 25 D
Hirdetések díjazás szerint
Megjelenik naponta délben

Ára
1
Din

Három letartóztatás Matteoti meggyilkolása ügyében.

A kamara szünetel a nyomozás lefolytatásáig.

A „Torontál” tudósítójának távirata

Róma, jun. 15.

Az olasz fővárosban nagy az izgatottság Matteoti képviselő meggyilkolásáért. A kormány rendkívüli intézkedéseket tett a rend fenntartásáért. Az utcákon megerősített rendőrjáratok, katonaság és fascista milícia cirkál.

A gyanúsítottak közül Dumini fascista képviselő máris a rendőrség kezében van. Kihallgatása alkalmával kiderült, hogy ő bérelte az autót, amelyen Matteoti szocialista képviselőt elhurcolták.

Dumininek nem ez az első merénylete. Ainendolo képviselő ellen is ő irányította az atrocitásokat.

Duminit éppen akkor fogták el, amikor a milánói gyorsvonaton el akart utazni. Az állomásról egyenesen a fogházba vitték, ahol letartóztatták.

A „Giornale d'Italia” szerint Dumini Matteoti megszóktetésének részleteiről már vallott is.

A nyomozás egész Olaszországban nagy apparátussal folyik. Milánóban egy Mazzola nevű mechanikust, Firenzében egy Utati nevű újságírórt tartóztattak le a bűnygyben való részvétel gyanúja miatt. A gyilkosságban minden valószínűség szerint része van Fillipellinek is, a „Corriere d'Italia” igazgatójának, akinek ajánlatára kapta bérbe Dumini az autót.

Róma, jun. 15.

Az ellenzék elhatározta, hogy mindaddig nem vesz részt a kamara munkájában, amíg nemcsak a tettesek, de az összes felbujtók is, el nem vetik méltó büntetésüket.

A kamara megnyitásokor az ellenzék kemény szavakkal elítélte a gyilkosságot. Matteoti nevének felmentésekor mindenki felállt. Utána Grandi fascista képviselő beszélt, aki elhárította a gyilkosságért való felelősséget. Mussolini sápadtan, a felháborodottságtól izgatottan állott a szónoki emelvényre. Éles szavakkal ítélte el a bűntényt és kijelentette, hogy máris ismeretes az öt gyilkos neve s ezek közül három a rendőrség kezén van. A törvény szabad folyásának — mondotta — érvényesülni kell s a tettesek el fogják venni méltó büntetésüket.

A napirend tárgyalását az ellenzék tüntető távolmaradása miatt a Matteoti-ügy végleges kinyomozásáig felfüggesztették.

Összeállították az új miniszteri listát.

— A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, jun. 16.

A kormányrekonstrukció ügyében a minisztertanács szombati ülésén véglegesen határozott. Arról, hogy a minisztertanács hogy oldotta meg a kormányrekonstrukció kérdését, semmi pozitív hír sem szivárgott ki és egyelőre nem tudni, hogy a kabinet jelenlegi tagjai közül kik távoznak és kik kerülnek a kormányból kimaradt miniszterek

helyére? Beavatott forrásból arról értesülünk, hogy a kabinetből négy miniszter válik ki, de utódaik személye egyelőre teljesen bizonytalan.

A minisztertanács határozatával Pasity Nikola miniszterelnök hétfőn utazik el Blédebe a királyhoz, akinek előterjeszti a tervbe vett változtatásokat a kormány tagjainak névsorán és igyekszik megnyerni hozzájárulását a minisztertanács döntéséhez.

Megalakult az új francia kormány.

Lapvélemények a francia elnökválasztásról.

— A „Torontál” tudósítójának távirata. —

Páris, jun. 15.

A Herriot kormány ma délelőtt megalakult. A kabinet összetétele a következő:

Miniszterelnök és külügyminiszter: Herriot. Pénzügy: Rene Ranaul. Belügy: Camill Chautemps. Hadügy: Nollet. Gyarmatügy: Dalandie. Közmunka: Peytral. Munka- és egészségügy: Codard. Földművelésügy: Quillo. Közoktatásügy: Albert. Kereskedelem: Raynaldy. A felszabadított területek minisztere: Doublion. Tengerészeti Dourmenil.

Az új kormány kedden mutatkozik be.

London, jun. 15.

Az angol lapok élénken foglalkoznak a francia elnökválasztással és azt írják Doumergueról, hogy Anglia barátjaként mutatkozott be. Doumergue megválasztása Herriot mérséklését jelenti, mindazonáltal a Daily Chronicle úgy véli, hogy nagy frontváltás az új miniszterelnök-külügyminiszterrel nem várható. A Dawos-javaslatoknak ki kell vezetniük Franciaországot abból a zsákutcából, amelybe Poincaré szerencsétlen politikája az országot bevezette. A fegyverszünet óta sohasem volt kedvezőbb alkalom a rendesinálásra mint most,

amikor a szövetségesek böles politikája és a németek józansága sokat megmenthet.

Páris, jun. 15.

A francia lapok Doumergueról, mint kiválasztott emberről írnak. A „Matin” szerint a választók visszaemlékeztek arra, hogy a szenátusból választott elnökök mindig megbízatásuk végéig maradtak helyükön, míg a kamarából odakerültek — a sors üldözése folytán talán — mindannyiszor lemondani kényszerültek. Választottak tehát egy jó köztársaságért, egy derék embert, akinek a szíven fekszik Franciaország sorsa.

A Népszövetség elfogadta Schmidt főbiztos jelentését.

Genf, jun. 15.

A népszövetségi tanácsulást Benes csehszlovák külügyminiszter nyitotta meg.

Schmidt magyarországi pénzügyi főbiztos beszámolt a szanalási akció eddigi eredményéről, amely — szerinte — felülmulja a táplált reményeket. A bevételek várokozason felül nagyok. A kereskedelmi mérleg kedvező. A kiadások csökkentése folyik. A kölcsöntárgyalások — ugymond — rövidesen kedvezően befejeződnek.

Semmi ok sincs a feltevésre — folytatta beszámolóját — hogy a rekonstrukció ne eredményezné a várt sikert és a magyar nép lelkiületé-

ben gyökeret ne verjen a jövőbe vetett önbizalom, amely az egész tervezet alapját képezi.

A népszövetségi tanács tudomásul vette a jelentést és továbbítja a jóvátételi bizottsághoz Párisba.

A tanács egyuttal értesíti a jóvátételi bizottságot, hogy elvállalja a felelősséget Magyarország pénzügyi rekonstrukciójára vonatkozó és Genfben március 14-én aláírt jegyzőkönyvekben foglalt újjáépítési terv végrehajtásáért és egyuttal felhatalmazást ad, hogy Schmidt főbiztos kiadásaira havonta ötezer dollárt fordíthasson.

Az ülés után Schmidt a sajtónak kijelentette, hogy a kölcsönben főleg Anglia, Olaszország, Svédország, Hollandia, Svájc és Csehország vesz részt.

Miletity képviselő elégtételt követel.

Beograd, jun. 15.

A Banjalukán letartóztatott Miletity Sztanko földműves-párti képviselő — akit a rendőrség a belügyminiszter utasítására szabadon bocsájított — szombaton Beogradba érkezett. Az újságíróknak Miletity elmondotta, hogy a vasuton tartóztatták le és éjjel 11 órától reggel 10 óráig a rendőrség fogdájában volt.

A délelőtt folyamán Miletity megjelent Wildner belügyi államtitkár-nál és elégtételt követelt magának. Egyébként sérelmét írásban is benyújtotta a belügyi államtitkár-nak.

Katonai sorozások a Felsőbánságban.

Bećskerek, jun. 16.

Az 1904-ben született hadkötelesek összeírását már mindenütt az országban megkezdették. A hadköteles ifjakat bevezették a nyilvántartásba és egyuttal bejegyezték adataikat a sorozási lajstromokba is, amelyeket az állítások alkalmával használnak a bizottságok. A sorozások sorrendjének megállapításán most fáradoznak a katonai hatóságok.

A bećskereki katonai parancsnokság alá tartozó felsőbánsági területen az idén, a rendesnél valamivel később kezdik meg az állításokat. Mig más esztendőben ilyenkor már javában folytak az ujoncozások, két évvel korábban pedig már rég lesorozták a bećskereki hadköteleseket, addig most még meg sem kezdték működésüket a sorozó bizottságok.

Értesülünk szerint a bećskereki körzetben a jövő hónap, tehát július elején kezdik meg a sorozásokat. Elsőnek Szárcsa községbe mennek ki, ahol is állításra jelentkeznek nemcsak a községbeli, hanem a közvetlen környékbeli katonakötelesek is. Szárcsáról visszatérnek Bećskerekre, ahonnan aztán Melenci, Novibecej, Kikinda és Kanjiza lesznek a következő állomások. Bećskerekre a sorozó idő legvégén, augusztus utolsó napjain kerül a sor. Pontosabban meghatározva, az eddigi program szerint 28., 29., 30. és 31-ikén. A városkörnyéki falvak ujoncai Bećskereken jelentkeznek, a jövő hó közepétől kezdve később megállapítandó folytatolagos sorrendben. Az 1904-es évfolyambelieken kívül lesorozzák azokat a hadköteleseket is, akiket a korábbi sorozásokon ideiglenesen almalatlanoknak találtak.

A sorozásokkal egybeesik azok eskütétele, akik szolgálati idejüket már leszolgálták és beosztást nyertek a rendes katonai állományba.

Drága mulatozás.

Aki visszakívánta a fogházát.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, jun. 16.

A beeskereki törvényszék büntető tanácsa a szombat délelőt tartott büntető főtárgyaláson két kisebb bűnügyben ítélkezett. A nyári bírósági szünet felé közeledve, most már csak kisebb bűnügyek szerepelnek napirenden, a nagyobbak valószínűleg csak a szeptemberben kezdődő őszi tárgyalásokon veszik újra sorra.

Az első bűnügy vádlottja Krizsan Antal aradáci illetőségű halász, régi ismerőse a büntető bíróságnak. Nemrégiben ülte le két évi börtönbüntetését, máris újabb büntetelmény elkövetésére hajította nyugtalan vére. Ezúttal ismét lopás miatt került összeütközésbe a büntető paragrafusokkal. A vádirat szerint elemelte Cepel Istvántól a télikabátot. A tagadás mit sem használ a mindennél ékebben beszélő bizonyítékokkal szemben, ezt a vádlott is belátta és kereken bevallott mindent. A büntető tanács lopásért hat havi börtönre ítélte.

Utána Malgi Ignác botosi kömivesmester kárára elkövetett lopást tárgyalta a tanács. A vádirat szerint Malgi mester Ernesztvácon házépítést végzett s a munka befejeztével Preiszer Hugó, Braun Jakab munkásával és Fekete Simon nevű rokonával visszatérőben betért Botoson Malgi János vendéglőjébe, ahol megvendégelte őket. Hazatérőben a kissé ittas mestert mulató társai a lakására kísérték. Másnap Malgi mester észrevette, hogy a zsebébe tett háromezernél száz dinárjának nyoma veszett. Napokkal később hallotta, hogy Fekete Simon, aki azelőtt szűkös körülmények között élt, nagy mulatozásokat végez és sorra megvendégelte barátait. A nagy költségek felkeltette figyelmét és azt a gyanút ébresztette benne, hogy talán Fekete és társai lopták el tőle a pénzt. Így lett azután bűnügy a mulatozásból.

A bíróság nem látta beigazoltnak Fekete Simon és két társának bűnösségét, azért a vád és következményei alól felmentette őket. Az ítéletbe megnyugodott az ügyész is és így az jogerős.

Kopinits Jenót kiadják Magyarországnak. Bukarestből jelentik: Három hónapi kemény munka után most fejezte be a vizsgálatot Papadopol bíró Kopinits Jenó, a hírhedt budapesti sikkasztó ügyében. A vizsgálat megállapította, hogy Kopinits, aki Bukarestben Maksz Fischer és Ludvig From álnevek alatt élt, Bukarestben is többrendbeli büntetelményt követett el. Így becsapta szótvennégyezer lej erejéig Blank Adalbertet, akinek nem létező hitelbankrésztvényeket adott el. Budapestről már megérkezett a kiadatási kérvény s Kopinits felett minden valószínűség szerint a budapesti bíróság fog ítélni.

Nyári ruhák, bluzok érkeztek!

A legizlésebb, a legkülönlegesebb ruhák kaphatók 450 Din-tól kezdve. **Kalapkohan nagy választék.** Kalapvasalást és alakítást jutányos árban vállal.

Aszlányi Julia kalap- és nődivatterme
Veti kibeskerék, Mamanjina-u. 7. sz.

Felszedik a párdányi vasuti sineket.**Párdány, Supljaja és Itebej vasutat akar építeni. — Értekezletre hívják össze az érdekelt községeket.**

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, jun. 16.

A nemrégiben birtokba vett Párdány község közlekedésügyileg izolált helyzetével több ízben foglalkozott a „Torontál”. Megírjuk, hogy a község az új határmegállapítással a szó szoros értelmében zsákutcába került, ahonnan csak nagy körutak árán van kijárás. Az azelőtt élénk és forgalmas községre érthetőleg bénítólag hat a jelenlegi helyzet s ezért mindent megmozgat annak érdekében, hogy némiképpen hozzáférhetőbbé tegyék. Legutóbb ott járt a községben Ninesity külügyminiszter, aki a helyszínen meggyőződött a határkiigazítás hibáiról és orvoslást ígért a községnek — amely az SHS államhoz való csatlósának emlékére a külügyminiszter nevével Ninesityvóra változtatta át a község hivatalos elnevezését.

Párdány, mint ismeretes, a határmegállapítással elvesztette Módos felé vezető országútját, vasutját, Módostól, a voltaképpeni központjától — a nagy körút folytán — több órás ut választja el, más község felé pedig ninesen országútja vagy valamirevaló más kövezett utja. Az egyetlen közvetlen utja Katarinovára vezet. A hozzá legközelebb eső Itebej felé csak felöltött és száraz időben használható agyagos utja van s így a Párdányiak csak nagy nehézségek árán juthatnak be Beeskerekre.

A hajdani vasutat csak az elárvult állomásépület és egy csonka sínrész jelzi, mely a község jelenlegi határáig, helyesebben az országhatárig vezet. A közbeső Fény (jelenleg Foeni) állomás előtt és

után, tehát a Párdány és Módos közötti közbeékelt területen a románok még a kiürítés előtt felszedték és elszállították a sineket. A korábbi román, jelenleg SHS területen maradt vasuti sínparokát most kezdik felszakítani. A szubotici vasutigazgatóság rendelkezései szerint a napokban felszedik a sineket és elszállítják az ország belsejébe, ahol is ott fogják felhasználni azokat, ahol leginkább szükséges. Párdány tehát rövidesen elveszti néhány vasutjának utolsó megmaradt emlékeit is.

Párdány és az érdekelt környékbeli falvak: Módos, Supljaja és Itebej — értesülésünk szerint — mezeimát indítottak, hogy vasúthoz jussanak. A nagy kérdést úgy vélik megoldani, hogy részvénytársaságot alakítsanak, amely a vonalat kiépíti és a vasút ügykezelését végzi. Bizonyos számú részvényt fenntartanak az állam részére, mely viszont nyersanyagokat szolgáltatna és a szükséges eszközök beszerzésében segítségére volna a magánvállalatnak. Egy részletkérdésben vannak még nézeteltérések s az, hogy keskeny vagy széles nyomtávra építsék a vasutat.

A négy község megbízottai a közeljövőben együttes konferenciát tartanak Beeskereken, amelyen megbeszélnek a vasútépítés ügyét. A terv megvalósulása esetén bekapcsolódik a három virágzó község a vasúthálózatba, mely bizonyára új korszakot fog jelenteni az érdekelt falvak fejlődésében.

Az új vasúttervezet megvalósulása elő élénk érdeklődéssel tekintenek.

Hlinka nyilatkozik a Tótföldről.

A „Torontál” tudósítójának távirata

Prága, jun. 15.

Csehszlovákiában hatalmas harcot vív Tótföld népe autonómiája kivívása érdekében. Hlinka András, a szlovák néppárt elnöke a Tótföldről és népének magatartásáról az alábbi rendkívül érdekes és nagyjelentőségű nyilatkozatot tette:

— Semmiesetre sem közeledhetünk a kormányhoz, bármennyire szeretnék is azi Prágában. Mi teljesen a Tótföld autonómiájának álláspontjára helyezkedtünk, ragaszkodunk az írott pittsburgi szerződéshez, amely a Felvidék teljes autonómiáját biztosítja és követeléseinkből egy jöttányit sem engedünk. Ha a kormány közeledni akar hozzánk: úgy teljesítse követeléseinket és adja meg Szlovénzónak a teljes autonómiát. Nagykoruak vagyunk, nem szorulunk senki támogatására, meg tudunk a magunk lábán állni és nem engedjük, hogy Szlovénzót gyarmatként kezeljék. Szlovénzók a szlovákoké és nem a cseheké; ez a jelszavunk.

— Biztosan hiszem, hogy Szlovénzók autonómiáját rövidesen ki fogjuk vívni és 4 éves munkánkat teljes siker fogja koronázni. A je-

lenlegi helyzet tarthatatlan. A munkanélküliség egyre nő, a nép elégedetlen, vándorbotot kénytelen a kezébe venni, de még kíváncsolni sem tud, nem engednek neki munkát sem keresni, elzárták az országhatárokat és Amerika sem enged be több szlovákokat. A kivándorlási kontingens betelt. Népünk elmenne Magyarországra is dolgozni, de parancsolóink oda nem engedik őket.

Arra a kérdésre, hogy milyen lesz az autonóm Szlovénzókban, a szlovákok és a magyarok viszonya. Hlinka így felelt:

— A magyaroknak az autonóm Szlovénzókban jó dolguk lesz. Minden jogos kívánságukat teljesíteni fogjuk és a legteljesebb békében és megértésben fogunk együtt élni egymás mellett, mint két olyan nép, amely öslakosa Szlovénzónak és amely egymásra van utalva. Azokon a vidékeken, hol magyarok laknak, magyar lesz a közigazgatás, magyarul fognak tanítani az iskolákban és meg lesznek a magyaroknak mindama jogaik, amelyeket a békeszerződések biztosítanak.

A korrupciónról és a kommunista-pártinak különösen Ruszinszókban való nagyarányú elűzéséről így nyilatkozott Hlinka:

— A hallatlanul nagyarányú korrupciók megingatták bennem azt a

hitet, hogy éle egyáltalában ebben a republikában tisztességes ember. Megingott a hitem a nagy cseh hazafikban is, akikről egyre másra derül ki, hogy úgy táncoltak, ahogy a konjunktúra kívánta. A Rude Pravo leleplezéseit, amelyekből kiderült, hogy a leghangosabb hazafiak az osztrák uralom alatt hogyan viselkedtek, nagy figyelemmel olvasom. Ami a kommunisták elűzését illeti, erre nagyon egyszerű a válasz. A sajtószabadságot elnyomják, az igazat nem lehet megírni, a kormány politikája olyan, amely elkeseríti az embereket és a végső szélsőségekbe sodorja. Csak az autonómia az, amely segíteni tud a jelenlegi helyzeten.

HIRES

— június 16.

Esküvő. Vasárnap délelőtt fél tizenegy órakor tartotta esküvőjét Terzin Mileta Jovanovity Juliannával. Az esküvőnél tanúk voltak Olyán Mihajló és Mihajlovity Dusan. — Az egyházi házasságkötés esztörtök délelőtt lesz.

Kinevezés. Majoros Aladar volt beeskereki pénzügyi tisztviselőt királyi ukázzal Pancsevóra, az általi selyemgyár igazgatóságához főkönyvelővé nevezték ki.

Eljegyzés. Pálfi Ilonka Bresko, Teichner Nándor Velikibeeskerek, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Szocialista népgyűlés. A szocialista-párt vasárnap délelőtt fél tíz órakor nyilvános népgyűlést tartott a Zsitni (Gabona) téren. Divac Nedeljko szocialista képviselő beszédet tartott, amelyben a politikai helyzetet vázolta. Kifejtette, hogy a szkupstina feloszlátása kormány-puccsnak minősíthető, amely szemben áll a nép akaratával. Véleménye szerint össze kell hívni a nemzetgyűlést, hogy folytassa törvényhozó munkáját. Beszédében élesen támadta a német- és a dzsemet-pártot, korábbi kormánytagokat magatartásuk miatt. Utána Csaplja Kazimir beszélt német nyelven. — Divac Nedeljko képviselő ma, hétfőn az Eleméren összehívott népgyűlésen tart beszédet.

Az urnapi körmenet a helybeli róm. kath. plébániahivatal értesítése szerint, a meleg időre való tekintettel, az idén már 8 órakor kezdődik.

Egy három éves kisleány tüzhála. Borzalmas szerencsétlenség történt a napokban Pancsevón. Raf Annához beállított a szomszédnője, Zimmermann Mária és elkérte a három és fél éves hasonnevű gyermekét, hogy a saját gyermekeivel eljátszadozzon. A kis Annát átvitte a lakásának a konyhájába, ahol néhány percig magukra hagyta a gyerekeket. Amint visszatért, összegegett testtel találta a szomszédasszony kislányát. Távollétében ugyanis a gyerekek feldőntötték a kályhát és az izzó fadarabok a szerencsétlen Raf Annát érték. A súlyos égési sebeket szenvedett kislányt a kórházba vitték, ahol két óra múlva meghalt. Az eljárás megindult annak megállapítása végett, hogy az esetért terhelő valakit felelősség.

Kinevezés. Dr. Annau Ernő budapesti ügyvédet kinevezték Arad-, Csanád- és magyar Torontálvármegye főügyészévé.

Halálozások. Schwirtlich Mária szombaton este nyolc órakor 89 éves korában meghalt. Temetése ma délután három órakor megy végbe a Brigádúra Risztitya-utcai gyászházából. Az elhunytban Schwirtlich Alajos helybeli szeszgyáros az édesanyját gyászolja.

Báló József volt városi detektív tegnap Szvetoszavszka-utcai lakásán meghalt. Temetése ma délután lesz.

Helyszíni kihallgatás a supljai mérgezési bűnyűben. A napokban részletesen foglalkozott a „Torontál” a Supljaján történt mérgezési bűnyűvel. A vád szerint — mint megírtuk — Dekorzi József jómódu supljai földmivelő arzénnel mérgezte feleségét. Dekorzi Évát. A tanúkihallgatásokkal nem tisztázhatta a bíróság a bűnyű minden aprólékos részletét s így az ügyész szükségesnek látta az áldozat édesanyjának kihallgatását javasolni. A bíróság a kérelemnek helyt adott és elrendelte az özvegyasszony kihallgatását. Mivel az asszony ágyban fekvő súlyos beteg, a bíróság a lakásán fogja felvenni a vallomást. Értesülésünk szerint holnap, kedden szállnak ki Supljajára a kihallgatás eszközölése végett. Ennek megtörténte után a közeljövőben folytatják a tárgyalást.

Cionista kongresszus Beogradban. Beogradból jelentik tudósítónk: Tegnap délelőtt nyitották meg Beogradban a cionista kongresszust a Palace hotel nagytermében. Spitzer Hugó megnyitója után Boszorabity Száva Beograd polgársága nevében üdvözölte a kongresszust. Utána a két beográdi izraelita hitközség üdvözlését tolmácsolták. A kongresszuson a vajdasági zsidóságot tizenhárom delegátus képviselte. Beeskerekről Hajduska István dr. és Garai Samu vettek részt az ülésen.

Sztójadinoviy pénzügyminiszter Budapesten. Beogradból jelentik: Sztójadinoviy pénzügyminiszter tegnap Budapestre utazott. A pénzügyminiszter budapesti útját, amelynek céljáról egyébként semmi közéletben nem tudni, különféle építőkommentálok. Az egyik verzió szerint Sztójadinoviy, aki Budapestről Prágába, majd Bécsbe utazik, a készülődésben levő pénzügyi reformokkal kapcsolatban utazott külföldre.

Fiatalon megvált az élettől. Panosevórol jelentik: Milenkov Szmilja 19 éves földmivesleány tegnap a lakásán nagyobb mennyiségű zsírszódát ivott. Az orvosi segítség már nem menthette meg a fiatal és szép leányt, még az éjjel folyamán irtózatosságot kínok között meghalt. Öngyilkosságának oka ismeretlen.

Átutalásokat és csekkkiírásokat — a fennálló miniszteri rendelet értelmében — Wien, Prág., Budapest, Berlin, Temesvár, valamint a többi összes külföldi piacokra, továbbá exportőrök részére valuta biztosításokat legjuttányosabban eszközöl a Nagybeeskereki Takarékpénztár. Veliki Beeskerek, Koronaszálló épület. Telefon: Pénztár 14. Vezérigazgató 52.

* Vas- és fémöntvényeket Krausz-nál, Veliki Beeskerek. — Telefon-szám 329.

Romániába vezetnek a főutcai rablás szálai.

Román területen is nyomozott a beeskereki rendőrség. — Letartóztattak egy gyanús határátlépőt.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Beeskerek, jun. 16.

A Fő-utcan történt bankrablás ügyében a beeskereki rendőrség szombaton új vágányon folytatta a nyomozást. A rendőrség megtudta, hogy a román határon a határőrök elfogtak egy eleméri oroszot, aki utlevél és más dokumentumok nélkül átszökött román területre. A magánforrásból származó értesülésen kívül még számos más jel is mutatja, hogy a tettest a román határ felé kell keresni.

A nyomokon elindulva dr. Djermekov Dusan rendőrkapitány, Csesulity Szilvákó detektívvel és kelendő rendőrrel kiutazott a határra. Modos község felé vezettek a nyomok, melyet elhagyva, román területen vezettek tovább. A határrendőrség engedélyével átlépték a határt és román terepnumon folytatták a nyomozást. Temesváron túl, az ugynevezett „Vadász erdőig” vezettek a nyomok, ahol megszakadtak.

A Beeskereken történt vakmerő rablás óta két személy szökött át a határon. Mindkettőre többé-kevésbé ráillik a személyleírás. Az egyiknek sikerült egérutat nyernie s még idjében megugrania az üldözésére siető román őrség elől, a másikat pedig alighogy átlépte a határt,

Városalapítás. A mitológiai városalapítók szerepét korunkban tudvalevően javarészt az amerikaiak vették át, náluk emelkedik ki még manapság is, szinte varázsszóra, egy-egy város a földből. A közeljövőben azonban az európai városok száma is gyarapodik majd — még pedig nem fokozatos fejlődés folyamán, hanem amugy: amerikai módra. Dániában készülnek az alapítására. A Jytland-félsziget nyugati partján épül! Haustholmen világítótorony mellé tervezik és annak a nevére is viselné. A kikötője már épül is: mintegy 90 ház terjedelmével ez lesz Dánia legnagyobb kikötője. Köréje emelkedik már most az új város, ami a kedvezőtlen terepviszonyok miatt, mint hurlik, nem megy majd egykönnyen. Nagyobb része ugyanis a kikötőt körülvevő lankás fennsíkra kerülne, viszont pályaudvarra és forgalmi gócpontjára a kikötő mellé jutnának. Az építésszek és mérnökök most versenyt törheték a fejüket azon a problémán, hogyan lehessen a kikötőt és a fensíket legpraktikusabban összekötni egymással. Az építéshez tüstént hozzáfognak, mihelyt a pályázat, amelyen nem kevesebb mint 120 terv veszt

rövid hajszá után elfogták. Igazoló iratokat, okmányokat nem találtak nála. Zsebében mindössze egy dinár volt. Kihallgatása alkalmával elmondotta, hogy Eleméren állott alkalmazásban, az egyik ottani gazdálkodónál, mivel azonban sorsával nem volt megelégedve, megszökött és megpróbált Romániába jutni, ahol jobb keresetet vélte találni. Beeskereken vallomása szerint nem járt s a váltóüzlet elleni rablásról nem is tud.

Djermekov dr. rendőrkapitány kikérte a gyanúsítottat a román határrendőrségtől, részletesebb kihallgatás céljából, a kérelem teljesítését azonban megtagadták. Az orosz igazolatlan határátlépésért tizenöt napra elzárásra ítélték, melynek leülése után átadják az SHS határrendőrségnek, amely viszont gondoskodik a beeskereki rendőrségnek való kiszolgáltatásáról.

A nyomozást különben a megkezdett irányban folytatják. A megadott személyleírás és pontos adatok alapján a temesvári és az összes határvidéki rendőrségek nagy eréllyel kutatnak a tettes után. A köröző-levelek birtokában az SHS esendőrségek és rendőrségek is lázasan nyomoznak a vakmerő gonosztévő kézrekerítése érdekében.

részt, eldől. Remélik, hogy a munka gyorsan halad majd, valamint a város fejlődése is be fogja a jövőben a hozzáfűzött reményeket váltani.

* **Ami Önnek kell, az a valódi Elsa-fluid!** Ez az igazi háziszser, mely megszünteti fájdalmait! Próbaküldemény 27 dinár. Feller V. Jenő gyógyszerész, Stubica Donja, Central 202. sz. (Horvátország.)

Med. univ. 1088
Dr. Schwerer Rudolf
fogorvos-spezialista,
Grác, Berlin, zürichi gyakorlata után
fogorvosi rendelését Veliki Beeskereken,
(a volt Eisenstädter-féle házban) Papi-
nova (Arpád) utca 4. sz. a. megkezdte.
Bendel: 8-12-ig és 2-5-ig.

SPORT

Kadima—Szlávija 1:0 (1:0). Bajnoki mérkőzés. Bíró: Tillinger.

Obility—Zseljeznicsár 3:2 (1:1). Bajnoki mérkőzés. Bíró: Brkity.

Beograd. Budapesti BTC—a beográdi Soko ellen. Eredmény 1:0 BTC javára.

A budapesti vendégsapat ma Jugoszláviával mérkőzik.

SZÍNHÁZ.

Junius 16. Leányvásár.
Junius 19., 20., 21., 22. Aranykakas.
Énekes bohózat.

Leányvásár. A tüzoltók kiünő dilettáns-gárdája, felbuzdulva sorozatos előadásainak nagy sikerén, szombaton este újból a „Leányvásár”-t adta elő. Lucy szerepében ezúttal Penczáné Lenhardt Honka, a kiváló énekesnő lépett fel. Brilláns hangjával, amellyel a legnagyobb technikai nehézséget is játszva legyőzi, hangjának megkapó lágy-ságával és üdőségével és játéknak meleg közvetlenségével forró és emlékezetes sikert ért el, ami hosszantartó lelkes tapsban és kihívásokban nyilatkozott meg. Oláh Jolán ezúttal is egyéniségének minden bájával ruházta fel szerepét. Maurity János és a többi szereplők, Stojanovits Emma, Buttel Domonkos, Gomilkovich József, Vastag Mihály a kisebb szerepek viselőivel együtt, szintén derekasan vették ki részüket az előadás sikeréből. A zenekar élén Ripka Imre ismert tudásával, minden zenei árnyalatot gondosan visszaadó nagyszerű ütemvezetésével elsőrendű, minden dícséretre érdemes teljesítményt nyújtott.

Ajtonymonostora.

Irta: Dr. Juhász Kálmán.

II.

Róbert Károly király 1329-ben elvette az Ajtony-nemzetségtől *Ajtonymonostorát* és *Serjént*, de a nemzetség jogai oly erősek voltak, hogy a jószágokat visszanyerte. A birtokba való beiktatáskor Serjénre ugyan ellenmondás történt, de ez nem akadályozta meg az Ajtony-nemzetség tagjait abban, hogy legalább *Ajtonymonostorát* tényleg birtokukba ne vegyék. Később a király ismét elajándékozta Ajtonymonostorát. A csanádi és az aradi káptalanoknak adományozza. Azonban *Ajtonymonostorát* János a beiktatáskor ellenmondott és a Szegeden időző király előtt bebizonyította az Ajtony-nemzetségnek Ajtonymonostorához való jogát. A király erre ajándékozását visszavonta és Ajtonymonostorát visszaadta. *Ajtonymonostora* neve mutatja, hogy még ekkor — 1343-ban — a jószágon lakott. A nemzetség másik tagja ugyanekkor az ősi jószág szomszédságában vívott ki magának előkelő állást: az aradi káptalanban éneklő kanonok volt (1329—1357).

Ekkor már lazulni kezdtek a szalak, mely az Ajtony-nemzetséget a vidékhez fűzték. Megszerezték a borsodmegyei *Szuka* falut és erről kezdték magukat nevezni. (*Karácsonyi*: Magyar nemzetségek. I. 91 sk.)

Schicht

Az eredeti
Schicht-szappan

a „Szarvas” védjeggyel, a világ legjobb és használatban a legolcsóbb szappana.

Figyelem a Schicht névre és a „Szarvas” védjegyre.

Ujabb *Ajtonymonostor* történetírók az *itebői prépostsággal* azonosítják oly értelemben, mintha Itebőn nem létezett volna monostor. A *praepositus Ytubuensis, Withubu* nevek nem jelentenek mást, mint *Wctuhn-t. Octuhn-t.* „vagyis mai kiejtés szerint *Ajtonyt*”. (Borovszky: Csanádvármegye II. 6; Sörös: Az elenyészett bencésapátságok 444).

A vonatkozó érvelésekkel szemben külön *Ajtonymonostora* és külön *Itebőmonostora* mellett kell állást foglalnunk.

A *Vituhu* alak, mely névvel az itebői prépostság 1221-ben előfordul, íráshiba lehet. Az említett oklevél ugyanis a vatikáni Regestrumok alapján készült. E gyűjteménybe a magyar helynevek gyakran hibásan kerültek bele, mint ezt a pápai tizedlajstromok is mutatják. Lehet azonban, hogy olvasási hiba lappang a *Vituhu* szóban *Vitubu* helyett. Utóbbi a régi helyesírás tekintetbevételével — melyben az *o* hang *u*-val pótolható — *Itebő*-nek olvasható. — Az itebői monostor helyét legutóbb *Lukinich Vince* állapította meg. Ez a mai Itebőnél, a régi Béga kanyarulatának északi része. Itt van az a magaslat melyen a monostor hajdan állott. Azelőtt százados erdő terült el itt. Ennek kiirtása után a gyökerek alatt *Lukinich* a régi monostor altemplomának boltívét fedezte föl. A monostor romjai ma is láthatók. (Itebe. Történelmi viszszapillantás. Három közlemény. Torontól 1915. évf.)

*Ajtonymonostor*ának helyét — a mai *Pécska* táján — egy 1329-iki oklevél világosan megjelöli. Sajnos, ma már romjai sínesenek.

Ajtonymonostora ősalapításu monostor volt, de rövid életű. Mint az itebői prépostság, *Ajtonymonostora* is valószínűleg a tatárjáráskor pusztult el, jöllehet, neve „*Ajtonymonostora*”, mint helység-név még jóval azután használatban volt, az *Ajtony-nemzetség* pedig később is vezetéknevül használta.

Ezután századokon keresztül e nevet a feledés homálya borítja. A monostor címét senkisé sem viselte, *Ajtonymonostora* nevének még a hivatalos egyházmegyei névtár sem tartotta nyilván.

Eszendővel ezelőtt a monostor fölújított. Az *ajtonymonostori apát* címét azóta *Kovács István* pápai prelátus és püspöki helynök viseli.

Ez az apáti cím a hajdani monostorok és a híres *Ajtony-nemzetségnek* egyetlen emléke. E történelmi név azonban minden időkre nevezetes marad a csanádi egyházmegye történetében. A monostoralapító *Ajtony-nemzetség* őseinek javai rakták le a csanádi püspökség alapjait. *Ajtony* legyőzése után ugyanis e nemzetség jóságai a kincstár tulajdonába mentek át. Ennek egy része — mint említettük — visszakerült a levett nemzetség meghódolt családtagjai kezére; másik része a győztes *Csanád* megjutalmazására szolgált; harmadik része pedig — mint *Koppány, Gyula* és *Keán* jóságai — egyházi célra használtattak fel. Így váltak az *Ajtony-nemzetség* elkobzott ingatlanai a csanádi egyházmegye nek első javadalmazásává. (Ortway: I. k. 278.)

*Ajtonymonostora*ra vonatkozóan

Nyomatott Pleitz Fer. Pálnál, Veliki Becskerek.

oly mostohák a történelmi kutatók, hogy még azt sínes módunkban megállapítani: miféle szerzetesek lakták. Valószínű azonban, hogy *Ajtonymonostora* is — mint a kereszténység kezdetén minden itteni monostor — a bencéseké volt.

A hasonló történelmi adatokból joggal következtethetünk arra, hogy *Ajtonymonostora* fontos missziót teljesített. A jeles történet-tudós, *Pauler Gyula* írja: „Minden monostor, abban az időben egy-egy oázis volt, ahonnan a civilizációnak és békés fejlődésnek példája messze környékre kihatott. Gazdasági intézetek, tudományos és népművészeti akadémiák, iskolák, kórházak, szállók, kereskedelmi és iparos központok voltak, már t. i. olyanok, amilyenek abban a korban egyáltalában lehettek, s ha mindazok, akik a kereszténység meghonosulása óta Európa minden részében kolostort kolostorra alapítottak, nem gondoltak is ily világi haszonra, hanem csak Isten dicsőségére és büneiknek bocsánatára: az embereknek, a társadalomnak is ez által oly hasznót nyújtottak, minővel nagyobbak akkor, más módon, semmiképp sem nyújthattak volna. (A magyar nemzet története az árpád-házi királyok alatt I. 60.)

*Ajtonymonostor*ának is meg volt bizonyára a maga történelmi szerepe, jöllehet annak ismeretétől megfoszt bennünket a múlt emlékeinek hiánya. Kulturtörténelmi hivatást teljesítettek szerzetesei azzal, hogy fáradságot nem ismerő munkájukkal lassankint mindig több és több értékkel ruházták fel a földet, mely azelőtt századokon át ugaron hevert. Időről-időre megműveltek minden zugot, amelynek addig senkisé vette hasznát. Ennek következménye lett, hogy az egyházmegye nyugati határát öntöző *Tisza* és a püspökség területének felső részén végighömpölygő *Maros* menté egyre sürűbben kezd benépesülni. Mivel a gazdátlan terület, melyet művelhetővé tettek, a kincstár, helyesebben a király tulajdona volt, az ország vagyoni állapotát fölvirágoztatták. Ez az áldásos működésük magyarázata azoknak a pazar adományoknak, melyeket a királyok az itteni egyházaknak tettek.

A monostor legnagyobb jelentősége — melyhez közgazdasági és szellemi kulturális missziójuk járult — mégis a kereszténység tainak elhíntése volt. A monostor szerzetesei megtermékenyítették a lelkek pogány ugarát, mint a szent szerzetes püspök. Szent Gellért nagy szellemének letéteményesei.

Birtokcsere.

Elcsereznék egy vendéglőt leltárral együtt, 20-30 holdas tanyával. A vendéglő jó forgalmu fürdőhelyen van, villanyvilágítással s azonnal átvehető. A szálloda 17 szobából és étteremből áll. Ugyanott egy amerikai 3 m magas és egy 1 m magas jég szekrény eladó. Bővebbet *Piking* ügynöknél. 1163

Vásár-hirdetmény.

A legközelebbi toráki országos vásár f. é. július hó 5-én fog megtartatni. Torák, 1924. évi június hó 11-én. 1162 A községelöljáróság.

Földbirtokosoknak ajánljuk szép, vastag, szózt

la konvenció szalonnánkat mélyen leszállított árban **HERZ és FIA szalámigyar** Karlsdorf (Bánát). 1165 Rendeléseket elfogad képviselőnk **Gieszer Árpád** ügynökség **Velikibecskerek** Miletityeva (Temesvári) utca.

Egy teljesen jókarban levő 4 1/2 HP NSU- és egy 6-7 HP Puch-

motorkerékpár igen jutányos áron azonnal eladó. Megtekinthető 1151 **H. F.-nél, Velikibecskerek** Miletityeva (Temesvári) utca 18. sz.

Eladó

kedvező fizetési feltételek mellett gyárilag javított kitünő állapotban levő 1 drb 8-as MÁV CSÉPLŐGÉPKÉSZLET, 2 drb CORMICK-FÉLE KEVEKÖTŐGÉP (új ponyvák), 2 drb MAROKRAKÓGÉP a Torontali mezőgazdasági gépipar, vas- és fémöntőde rt.-nál Velikibecskerek, Mileticeva utca, vámházai szemben. Telefonszám 51. 1160

PHOTO-IPAR NOVIVRBÁSZ (BÁCSKA).

Eredeti gyári áron szállit: lemezeket, papirokat, vegyi- és egyéb fényképészeti kellékeket.

MÁRKÁINK:

„FOID” lemez.

„NEOBROM” papir- és vegyi cikkek.

„WARA” fényképészeti kellékek.

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE. 1072

1148 **Mc. Cormick** kévekötőgépalkatrészek megérkeztek **BRAUN MARCEL** gépkereskedő, Velikibecskerek.

Gazd' uram!

Aratáshoz a *Kohn Ignác-féle* pálinkát használja, Mert buzáját könnyen és gyorsan lekaszálja! 1141

Cséplőgép-keféket

megrendelésre 48 óra alatt készít **WEISZ** kefégyár, Subotica. Telefon 188. 1100

Feherre festett és lakkozott hálószoba, fehérrre festett és lakkozott konyha

és különböző konyhafelszerelési tárgyak eladó k. 1137 Cim a kiadóhivatalban.

Egy jókarban levő

kerékpár

jutányosan eladó. 1165 Zmaj Jovina (Mária Terézia) u. 20

Eladó

Wertheim-szekrény.

Egy 10 q súlyu két ajtós pénzszekrény kedvező fizetési feltételek mellett szabadkézből eladó. Bővebbet *Piking Jakob* ügynöknél. 1146

Egy vagy két

butorozott szobát

beltéren keresek. Cimet kérek „Ar mellékes” jeligére a kiadóhivatalba 1164

Keresek

megvételre egy házat, ahol egy idősebb nőnek vagy férfinak öröklakása van, kit teljesen mindennel ellátnék, megfelelő vételár mellett, lehetőleg azonnali beköltözködésre, a város bármely részében. 1156 **Piking** ügynök.

Homok

állandóan raktáron. Szállítok vagontételekben franco minden állomásra. **Bergenthal** szállító. 1161 Telefon 139.

Elcserezném

3 szobás udvari lakásomat **utcai lakásra** 3-4 szobával. 1144

Magas lelépési díjat fizetek. Ügynökök díjaztatnak. 1144

Cim a kiadóhivatalban.

Kiadja Pleitz Fer. PÁL